

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA
KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA
nám. Curieových 7, 116 40 Praha 1
tel.: ++420 2 21005575

POSUDEK OPONENTA

Téma disertační práce : Nepodmíněný trest odnětí svobody z pohledu teorie a praxe

Autor : JUDr. Jiří Pleva

Školitel : Prof. JUDr. Jiří Jelínek, Csc.

Oponent : Doc. JUDr. Jiří Herczeg , Ph.D.

Předmětem disertační práce je nepodmíněný trest odnětí svobody z pohledu teorie a praxe. Z hlediska obsahového a metodologického mohu konstatovat, že pojednání o daném tématu důsledně vychází z jeho věcného zaměření, jež si autor vymezil strukturou rukopisu. Systematika, jak ji nabízí zmíněný obsah, je vcelku vhodně strukturovaná do 9 kapitol.

Pokud jde o vlastní metody zpracování látky, autor se opíral o právně dogmatickou analýzu odpovídajících hmotně právní úpravy nepodmíněného trestu odnětí svobody. Pozornost je věnována i aspektům kriminologickým, sociologickým a mezinárodně-právním.

Po úvodní části autor vymezuje obecné základy trestání. Konkrétně se věnuje pojmu trestu (kapitola 1), funkci trestu ve společnosti (kapitola druhá) a teorie trestání (kapitola třetí). Historický vývoj účelu trestání je vymezen kapitole čtvrté, recentní právní úprava je pak obsažena v kapitole páté. Autor zde správně poukazuje na absenci zákonného vymezení účelu trestu v trestním zákoníku č. 40/2009 Sb.. Je třeba zdůraznit kriminálně politický smysl institutu trestu odnětí svobody. I když nový trestní zákoník neobsahuje výslovné ustanovení o účelu trestu (které obsahoval dříve platný § 23 tr. zákona), je nepochybné, že principy moderního trestního práva a trestání zahrnují mj. též aspekt resocializace odsouzeného a aspekt individuální prevence (výchova k řádnému životu). Dále se autor v části první věnuje citelnosti a účinnosti trestu. Základní zásady trestání jsou pak uvedeny v kapitole osmé.

Stěžejní část práce je pak v části druhé, kde se autor věnuje již konkrétně institutu nepodmíněného trestu odnětí svobody a jeho zařazení v systému trestů. Pojmové znaky nepodmíněného trestu odnětí svobody autor rozebírá v kapitole druhé. Dále se autor věnuje

alternativám k trestu odnětí svobody (podmíněné odsouzení, domácí vězení, obecně prospěšné práce, peněžitý trest).

V části třetí pak autor podrobně popisuje podmínky pro ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody, možnosti mimořádného zvýšení jakož i snížení trestu odnětí svobody, včetně podmínek pro uložení trestu výjimečného. *Autor by se při ústní obhajobě měl blíže vyjádřit k následující problematice : Novela č. 320/2006 Sb. umožnila v § 29, za podmínek uvedených v odst. 3, uložení trestu odnětí svobody na doživotí rovněž pachateli, který spáchal trestný čin ublížení na zdraví dle § 222/3, trestný čin loupeže dle § 234/3, trestný čin brání rukojmí dle § 234 a /3, trestný čin vydírání dle § 235/4, trestný čin znásilnění dle § 241/4, nebo trestný čin pohlavního zneužívání dle § 242/4, pokud pachatel takový trestný čin spáchal opakovaně a byl již pro takový trestný čin potrestán. Trestní zákoník č. 40/2009 Sb. tuto úpravu nepřejal. Autor by se měl vyjádřit k důvodům této změny a podmínkám uložení výjimečného trestu u trestných činů proti svobodě a lidské důstojnosti dle nového trestního zákoníku.*

V kapitole třetí této části pak autor popisuje stanovení způsobu výkonu trestu odnětí svobody a zařazování odsouzených do jednotlivých druhů věznic. *Autor by se měl vyjádřit k usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2010, sp. zn. 8 Tdo 1430/2010, který uvedl, že trestnost činu nelze posoudit částečně podle zákona účinného v době jeho spáchání a částečně podle zákona účinného v době rozhodování soudu (č. 11/2004-I. Sb. rozh. tr.). Jestliže soud zjistí, že posouzení trestnosti činu podle zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, je pro pachatele příznivější než jeho posouzení podle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění zákona č. 306/2009 Sb., pak je ustanoveními tohoto příznivějšího zákona vázán jak při rozhodnutí o vině, tak i rozhodnutí o trestu. Způsob výkonu trestu odnětí svobody je součástí trestnosti činu, protože výrok o způsobu výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody je podle § 122 odst. 1 tr. ř. obligatorní součástí takto uloženého trestu. Proto ukládá-li soud nepodmíněný trest odnětí svobody podle zákona č. 140/1961 Sb., musí pro účely výkonu trestu odnětí svobody pachatele zařadit do odpovídajícího typu věznice podle § 39a tr. zák., nikoliv podle § 56 odst. 2 tr. zákoníku.*

Změny v zařazení a ve způsobu výkonu trestu odnětí svobody jsou rozebrány v kapitole čtvrté. Pozornost je věnována zejména podmíněnému propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Smysl institutu podmíněného propuštění spočívá v tom, motivovat odsouzeného k tomu, aby svým chováním a plněním svých povinností ve výkonu trestu prokázal polepšení. Bylo-li dosud odpykanou částí trestu již dosaženo účelu trestem sledovaného, je další výkon trestu nepotřebný a také neodůvodněný. Podmíněné propuštění v sobě obsahuje nástroje pro pokračování procesu resocializace, protože je spojeno se stanovením zkušební doby (event. též s vyslovením dohledu a s uložení přiměřených omezení a povinností - viz § 89 odst. 2 TZ). "Damoklův meč" hrozícího nařízení výkonu zbytku trestu výrazně snižuje riziko potenciální recidivy.

Autor by se měl vyjádřit k nálezu Ústavního soudu ČR ze dne 12.5.2011, sp. zn. III. ÚS 1735/10, který se věnoval podmínkám podmíněného propuštění (interpretoval hmotněprávní podmínku pro podmíněné propuštění, obsaženou v ustanovení § 88 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku, spočívající v prognóze řádného vedení života na svobodě). Ústavní soud uvedl, že *logickou interpretací zákonného textu nelze dospět k jinému závěru, než k takovému, že předpoklad takového chování odsouzeného se vztahuje k budoucnosti, tj. k době po eventuálním propuštění z výkonu trestu. K okolnostem, vztahujícím se k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu, je třeba přihlídnout při stanovení druhu a výměry původně uloženého trestu. Nelze je opětovně zvažovat při rozhodování o podmíněném propuštění z výkonu trestu - došlo by tím k nepřípustnému porušení zákazu dvojího přičítání. Takový zákaz lze dovodit z obecného ústavního principu ne bis in idem, obsaženého v článku 40 odst. 5 Listiny. Samotnou závažností trestného činu, za nějž byl uložen trest odnětí svobody, z jehož výkonu má být odsouzený podmíněně propuštěn, nelze zdůvodňovat případné zamítavé rozhodnutí o podmíněném propuštění.*

Výkon trestu odnětí svobody je pak popsán v části čtvrté. Autor se věnuje i otázce humanizace vězeňství, dále rozebírá právní úpravu na úseku vězeňství (včetně mezinárodní spolupráce). Autor v této části disertační práce blíže rozvádí režim výkonu trestu odnětí svobody, programy zacházení s odsouzenými, práce odsouzených a odlišnosti výkonu trestu odnětí svobody u některých skupin odsouzených.

Práva a povinnosti odsouzených, včetně kázeňské odpovědnosti, jsou popsány v kapitole čtvrté. Důležitá je otázka ochrany práv odsouzených, které se autor věnuje na str. 178-180. *V této souvislosti by se autor měl vyjádřit k praxi české justice, kdy některá rozhodnutí (např. rozhodování o podmíněném propuštění) jsou činěna v prostorách věznice, kam veřejnost nemá přístup. Je tato úprava v souladu se zásadou veřejnosti? Je možné konat veřejné zasedání přímo v prostorách věznice – důvodem bylo zajištění bezpečnosti u nebezpečných pachatelů. Autor by se měl zabývat rozhodnutím Evropského soudu pro lidská práva ve věci Riepan proti Rakousku. V kapitole páté pak autor věnuje pozornost postavení Vězeňské služby ČR a oprávněním a povinnostem jejich příslušníků. Autor nepomíjí ani otázku soukromých věznic. Při ústní obhajobě by se autor měl zaměřit na ochranu základních práv a svobod odsouzených: možnost zásahu do základních práv odsouzených v soukromých věznicích ze strany civilního personálu věznice. Autor by měl blíže rozvést trendu, který můžeme v poslední době pozorovat - spolupráce soukromého a veřejného sektoru v oblasti vězeňství (PPP projekty).*

V kapitole šesté pak autor rozebírá kontrolu dodržování právních předpisů při výkonu trestu odnětí svobody a to dozor státního zástupce a kontrolní činnost veřejného ochránce práv. V závěru pak autor hodnotí platnou právní úpravu, poukazuje na její nedostatky a věnuje se úvahám de lege ferenda.

Závěr :

Lze konstatovat, že předložená práce je zdařilým zpracováním zvoleného tématu. Výklad je vhodně rozčleněn, autor poctivě pracuje s poznámkovým aparátem i judikaturou. Autor ve své práci využil přiměřené množství dostupných literárních pramenů a osvědčil svoji schopnost jejich využití pro vlastní autorský text.

Po obsahové i formální stránce autor splnil všechny nároky kladené na disertační práci a předložená práce je plně způsobilá k obhajobě.

V Praze dne 3.11.2011

Doc. JUDr. Jiří Herczeg, Ph.D.

oponent